

|                                   |                                         |
|-----------------------------------|-----------------------------------------|
| <i>Rodzaj dokumentu:</i>          | <b>Zasady oceniania rozwiązań zadań</b> |
| <i>Egzamin:</i>                   | <b>Egzamin maturalny</b>                |
| <i>Przedmiot:</i>                 | <b>Język polski</b>                     |
| <i>Poziom:</i>                    | <b>Poziom podstawowy</b>                |
| <i>Formy arkusza:</i>             | EPOP-P1_P2-100, EPOP-P1_P2-300          |
| <i>Termin egzaminu:</i>           | 3 czerwca 2024 r.                       |
| <i>Data publikacji dokumentu:</i> | 28 czerwca 2024 r.                      |

### Uwaga.

Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne, spełniające warunki zadania.

#### Zadanie 1. (0–2)

| Wymagania egzaminacyjne 2024 <sup>1</sup>                         |                                                                                                                                                                                                     |
|-------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                               |
| I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. | Zdający:<br>1.1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów [...];<br>1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte. |

### Zasady oceniania

2 pkt – trafne podanie trzech powodów.

1 pkt – trafne podanie dwóch powodów.

0 pkt – trafne podanie jednego powodu lub odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

### Uwaga.

Jeżeli zdający wymieni więcej niż trzy powody, to oceniane są trzy kolejne odpowiedzi, począwszy od pierwszej.

### Przykładowe odpowiedzi

- Łatwiej rozumie się rzeczywistość/świat.
- Łatwiej o precyzję wypowiedzi.
- Lepiej wyraża się własne myśli.
- Łatwiej o formułowanie komunikatów, które nie ranią.

#### Zadanie 2. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2024                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. | Zdający:<br>1.1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów [...];<br>1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte;<br>1.5) wyróżnia argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia w tekście argumentacyjnym [...]. |

<sup>1</sup> Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego przeprowadzanego w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024 (Dz.U. 2022 poz. 1698).

**Zasady oceniania**

1 pkt – poprawne wyjaśnienie sensu sformułowania.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Przykładowe odpowiedzi**

- Słowa pozwalają nazywać przedmioty albo idee.
- Dzięki słowom umiemy rozpoznawać/nazywać otaczającą nas rzeczywistość.
- Kiedy człowiek zrozumie znaczenia nowego słowa, to poznaje świat i samego siebie.
- Słowa służą samopoznaniu.
- Znajomość słów w języku obcym pozwala na zrozumienie innej kultury.

**Zadanie 3.1. (0–1)**

| Wymagania egzaminacyjne 2024                 |                                                                                        |
|----------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                             | Wymaganie szczegółowe                                                                  |
| II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. | Zdający:<br>zna teksty literackie i inne teksty kultury<br>wskazane przez nauczyciela. |

**Zasady oceniania**

1 pkt – poprawne podanie nazwiska autora oraz tytułu utworu.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Uwagi.**

- 1) Uznaje się odpowiedzi A. Mickiewicz, Mickiewicz.
- 2) Uznaje się odpowiedź *Dziady*.
- 3) Pomyłka w imieniu lub nazwisku autora skutkuje przyznaniem 0 pkt.

**Rozwiązanie**

Autor: Adam Mickiewicz

Tytuł: *Dziady* cz. III

**Zadanie 3.2. (0–1)**

| Wymagania egzaminacyjne 2024                                      |                                                                                                                                                    |
|-------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymagania ogólne                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                              |
| I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. | Zdający:<br>1.1) odczytuje sens [...] tekstu [...];<br>1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte. |
| II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.                      | Zdający:<br>zna teksty literackie i inne teksty kultury<br>wskazane przez nauczyciela.                                                             |

### Zasady oceniania

- 1 pkt – odpowiedź poprawna z odwołaniem do fragmentu *Dziadów* cz. III ORAZ do tekstu Marcina Maciołka.
- 0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

### Uwagi.

- 1) Rozwiązanie zadania 3.2. jest oceniane, nawet jeżeli zdający otrzyma 0 pkt za rozwiązanie zadania 3.1.
- 2) W przypadku błędu rzeczowego dotyczącego *Dziadów* cz. III Adama Mickiewicza przyznaje się 0 punktów.
- 3) Jeżeli w odpowiedzi nie pojawi się nazwisko Marcina Maciołka, ale z treści wynika, że zdający odnosi się trafnie do tekstu *U źródeł słów*, wówczas uznaje się odpowiedź za poprawną.

### Przykładowa odpowiedź

Tak. Konrad wskazuje na trudności w posługiwaniu się słowem. Bowiem bardzo często nie sposób za ich pomocą wyrazić swoich uczuć lub myśli. Również M. Maciołek porusza tę kwestię, przekonując, że problemy z wyrażaniem naszych emocji i przemyśleń sprawiają wręcz ból.

### Zadanie 4. (0–2)

| Wymagania egzaminacyjne 2024                                      |                                                                                                                            |
|-------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                  | Wymaganie szczegółowe                                                                                                      |
| I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. | Zdający:<br>1.4) wskazuje charakterystyczne cechy stylu danego tekstu, rozpoznaje zastosowane w nim środki językowe [...]. |

### Zasady oceniania

- 2 pkt – poprawne podanie sformułowania charakterystycznego dla stylu naukowego ORAZ sformułowania charakterystycznego dla stylu artystycznego.
- 1 pkt – poprawne podanie sformułowania charakterystycznego dla stylu naukowego ALBO sformułowania charakterystycznego dla stylu artystycznego.
- 0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

### Przykładowe odpowiedzi

Styl naukowy:

- *samodzielny element języka*
- *pojedynczy leksem*
- *synonim mówienia*
- *proces nominacji*
- *przestrzeń socjosemantyczna*

Styl artystyczny:

- *u źródeł słów*
- *rejs po morzu zdarzeń i zjawisk*
- *słowa są niczym morska boja*
- *ocean słów i znaczeń*
- *słowa są narzędziem poznania*
- *wędrówka w głąb dziejów*

**Zadanie 5. (0–1)**

| Wymagania egzaminacyjne 2024                                      |                                                                                                           |
|-------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                  | Wymaganie szczegółowe                                                                                     |
| I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. | Zdający:<br>3.4) rozpoznaje [...] funkcje tekstu (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną [...]). |

**Zasady oceniania**

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Rozwiązanie**

A

**Zadanie 6. (0–3)**

| Wymagania egzaminacyjne 2024                                      |                                                                                                                                       |
|-------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymagania ogólne                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                 |
| I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. | Zdający:<br>1.5) wyróżnia argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia w tekście argumentacyjnym, dokonuje jego logicznego streszczenia. |
| III. Tworzenie wypowiedzi.                                        | Zdający:<br>1.6) wykonuje różne działania na tekście cudzym ([...] streszcza [...]).                                                  |

**Zasady oceniania**

3 pkt – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; adekwatny poziom uogólnienia; streszczenie logicznie spójne; właściwa liczba wyrazów.

2 pkt – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; ALE zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia LUB logicznej spójności streszczenia.

1 pkt – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano

w tekście; ALE zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia ORAZ logicznej spójności streszczenia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

### Przykładowa odpowiedź

Marcin Maciołek w swoim tekście mówi o wpływie słów na ludzkie życie. Podkreśla, że słowa pozwalają nazywać różne elementy rzeczywistości, a także precyzyjnie określać stany emocjonalne, dzięki czemu człowiek lepiej rozumie świat i siebie. Zatem im więcej człowiek zna słów, tym bardziej pogłębia własną wiedzę i łatwiej mu komunikować się z innym ludźmi. [53 wyrazy]

### Zadanie 7. (0–2)

| Wymagania egzaminacyjne 2024                                      |                                                                                                                                                                                                     |
|-------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                               |
| I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. | Zdający:<br>1.1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów [...];<br>1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte. |

### Zasady oceniania

2 pkt – zaznaczenie trzech poprawnych odpowiedzi.

1 pkt – zaznaczenie dwóch poprawnych odpowiedzi.

0 pkt – zaznaczenie jednej poprawnej odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

### Rozwiązanie

FFP

### Zadanie 8. (0–2)

| Wymagania egzaminacyjne 2024                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. | Zdający:<br>1.1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów [...];<br>1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte;<br>1.5) wyróżnia argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia w tekście argumentacyjnym [...]. |

**Zasady oceniania**

2 pkt – trafne podanie trzech cech kultury popularnej.

1 pkt – trafne podanie dwóch cech kultury popularnej.

0 pkt – trafne podanie jednej cechy kultury popularnej lub odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Uwaga.**

Jeżeli zdający wymieni więcej niż trzy cechy, to oceniane są trzy kolejne odpowiedzi, począwszy od pierwszej.

**Przykładowe odpowiedzi**

- dostępność
- naśladowanie, powielanie np. tematów utworów / podobieństwo tematów / tekstów kultury
- zorientowanie na przedmiot pragnień odbiorcy
- łatwa w odczytaniu treść tekstów kultury

**Zadanie 9. (0–2)**

| Wymagania egzaminacyjne 2024                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. | Zdający:<br>1.1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów [...];<br>1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte;<br>1.5) wyróżnia argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia w tekście argumentacyjnym [...]. |

**Zasady oceniania**

2 pkt – trafne – w odwołaniu do przykładu awangardowego malarza lub kompozytora – wyjaśnienie różnicy między kulturą popularną a kulturą wysoką ORAZ trafne podanie zalety kultury wysokiej.

1 pkt – trafne – w odwołaniu do przykładu awangardowego malarza lub kompozytora – wyjaśnienie różnicy między kulturą popularną a kulturą wysoką ALBO trafne podanie zalety kultury wysokiej.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Przykładowe odpowiedzi**

Wyjaśnienie różnicy, np.

Kultura popularna koncentruje się na przedmiocie ludzkich pragnień, a kultura wysoka – na odbiorcy wytworów tej kultury. Dlatego malarz awangardowy nie zważa na wrażliwość estetyczną odbiorcy, ale poprzez swoje dzieło stara się wzbudzić w nim refleksję egzystencjalną.

Zaleta kultury wysokiej, np.

- pozwala zrozumieć siebie
- pozwala zrozumieć cel bycia człowiekiem
- skłania do refleksji egzystencjalnych
- ma wartość wychowawczą / wychowuje
- ma wartość edukacyjną / edukuje

#### Zadanie 10. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2024                                      |                                                                                                                                                                                                               |
|-------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                         |
| I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. | Zdający:<br>1.4) [...] rozpoznaje zastosowane [...] środki językowe [...] w tekście.<br><br><i>III etap edukacyjny</i><br>Zdający:<br>3.5) rozróżnia rodzaje zdań [...], imiesłowowe równoważniki zdań [...]. |

#### Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

#### Rozwiązanie

A

#### Zadanie 11. (0–1)

| Wymagania egzaminacyjne 2024                                      |                                                                                      |
|-------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                |
| I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. | Zdający:<br>1.4) [...] rozpoznaje zastosowane [...] środki językowe [...] w tekście. |

#### Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

#### Przykładowe odpowiedzi

- powielanie
- naśladowictwo

**Zadanie 12. (0–1)**

| Wymagania egzaminacyjne 2024                                      |                                                                                                                                              |
|-------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymaganie ogólne                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                        |
| I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. | Zdający:<br>1.4) wskazuje charakterystyczne cechy stylu danego tekstu, rozpoznaje zastosowane w nim środki językowe i ich funkcje w tekście. |

**Zasady oceniania**

1 pkt – zaznaczenie dwóch poprawnych odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Rozwiązanie**

FP

### Zadanie 13. (0–50)

**Temat 1. Co motywuje człowieka do podejmowania działań dla dobra innych ludzi? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do fragmentu *Lalki*, całej powieści Bolesława Prusa oraz do wybranego tekstu kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 wyrazów.**

Wskazówki do tematu nr 1.

- Teza musi być zgodna z poleceniem, fragmentem tekstu, odniesieniem do całości utworu oraz z przywołanym tekstem kultury.
- Uzasadnienie powinno wynikać z interpretacji załączonego fragmentu, odwołań do całej powieści *Lalka* oraz do wybranego tekstu kultury, a odwołania te muszą być funkcjonalne dla argumentacji, nie mogą być prostym streszczeniem.
- W przypadku *Lalki* i innych utworów oznaczonych gwiazdką w podstawie programowej błąd rzeczowy może mieć charakter błędu kardynalnego.

**Temat 2. Czym dla człowieka jest pamięć o minionych wydarzeniach? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do podanego fragmentu *Przedwiośnia* Stefana Żeromskiego oraz do wybranych tekstów kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 wyrazów.**

Wskazówki do tematu nr 2.

- Teza musi być zgodna z poleceniem, fragmentem tekstu oraz z przywołanym tekstem kultury.
- Uzasadnienie powinno wynikać z interpretacji załączonego fragmentu i odwołań do wybranych tekstów kultury, a odwołania te muszą być funkcjonalne dla argumentacji, nie mogą być prostym streszczeniem.
- W przypadku utworów oznaczonych gwiazdką w podstawie programowej błąd rzeczowy może mieć charakter błędu kardynalnego.

| Wymagania egzaminacyjne 2024                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymagania ogólne                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. | Zdający:<br>1.1) odczytuje sens całego tekstu [...];<br>1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.                      | Zdający:<br>1.2) określa problematykę utworu;<br>2.2) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera ([...] akcja);<br>3.2) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty [...];<br>3.3) porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| III. Tworzenie wypowiedzi.                                        | Zdający:<br>1.1) tworzy dłuższy tekst pisany [...] (rozprawka [...]) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej;<br>1.2) przygotowuje wypowiedź (wybiera [...] odpowiedni układ kompozycyjny, analizuje temat, wybiera formę kompozycyjną, [...] dobiera właściwe słownictwo);<br>1.3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności w wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie). |

### Kryteria oceny rozprawki

| A | Sformułowanie stanowiska wobec problemu podanego w poleceniu         | B  | Uzasadnienie stanowiska                    | C | Poprawność rzeczowa                | D | Zamysł kompozycyjny                   | E | Spójność lokalna                                              | F | Styl tekstu             | G | Poprawność językowa                               | H | Poprawność zapisu                                    |
|---|----------------------------------------------------------------------|----|--------------------------------------------|---|------------------------------------|---|---------------------------------------|---|---------------------------------------------------------------|---|-------------------------|---|---------------------------------------------------|---|------------------------------------------------------|
| 6 | Stanowisko jest adekwatne do problemu podanego w poleceniu           | 18 | Uzasadnienie trafne, szerokie i pogłębione | 4 | Brak błędów rzeczowych             | 6 | Kompozycja funkcjonalna               | 2 | Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności | 4 | Styl stosowny           | 6 | Brak błędów lub nieliczne błędy nierażące         | 4 | Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące |
|   |                                                                      | 12 | Uzasadnienie trafne i szerokie             |   |                                    |   |                                       |   |                                                               |   |                         |   |                                                   |   |                                                      |
| 3 | Stanowisko jest częściowo adekwatne do problemu podanego w poleceniu | 8  | Uzasadnienie trafne, ale wąskie            | 2 | Nie więcej niż jeden błąd rzeczowy | 3 | Zaburzenia funkcjonalności kompozycji | 1 | Znaczne zaburzenia spójności                                  | 2 | Styl częściowo stosowny | 3 | Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące | 2 | Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące    |
|   |                                                                      | 4  | Uzasadnienie częściowe                     |   |                                    |   |                                       |   |                                                               |   |                         |   |                                                   |   |                                                      |
| 0 | Stanowisko jest nieadekwatne lub brak stanowiska                     | 0  | Brak uzasadnienia stanowiska               | 0 | Błędy rzeczowe                     | 0 | Brak zamysłu kompozycyjnego           | 0 | Wypowiedź niespójna                                           | 0 | Styl niestosowny        | 0 | Liczne błędy rażące                               | 0 | Liczne błędy rażące                                  |

### Uwagi.

- 1) Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
- 2) Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
- 3) Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.
- 4) Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

## Objaśnienia dotyczące kryteriów oceny rozprawki

**A. Sformułowanie stanowiska** (np. w postaci tezy lub hipotezy). Zdający powinien zrozumieć problem postawiony w poleceniu i sformułować stanowisko będące rozwiązaniem problemu. Stanowisko jest oceniane ze względu na to, czy jest **udaną próbą rozwiązania problemu**.

**Adekwatność to odpowiedniość** (zgodność, współmierność) **stanowiska i problemu** (zdający może się zgodzić, nie zgodzić, zachować postawę ambiwalentną wobec istoty problemu).

**Sformułowanie stanowiska będącego częściowo udaną próbą** rozwiązania problemu jest skutkiem niepełnego zrozumienia problemu lub niepełnego zrozumienia tekstu.

Wypowiedź argumentacyjna, w której brak stanowiska, może zawierać jedynie streszczenie tekstu, biografię autora itp. lub rozwijać myśli niezwiązane z poleceniem.

Sformułowanie stanowiska nie musi stanowić wyodrębnionej części rozprawki.

**B. Uzasadnienie stanowiska** jest oceniane ze względu na to, czy jest **trafne**, czy jest **szerokie** i czy jest **pogłębione**.

Uzasadnienie nie musi być graficznie wyodrębnioną częścią rozprawki.

**Uzasadnienie:**

- **pogłębione** to uzasadnienie, w którym zdający **wnikliwie** odniósł się w rozwinięciu do **wszystkich elementów** polecenia,
- **trafne** zawiera logicznie poprawne argumenty (czyli stwierdzenia poparte przykładami) za przyjętym rozwiązaniem problemu.

**Szerokość** uzasadnienia ocenia się na podstawie tego, czy zdający w swojej wypowiedzi odniósł się do wszystkich elementów wskazanych w poleceniu.

**Uzasadnienie jest:**

- **szerokie**, jeśli zdający trafnie odniósł się do wszystkich elementów wskazanych w poleceniu,
- **wąskie**, jeśli zdający trafnie odniósł się tylko do niektórych elementów wskazanych w poleceniu (np. nie odniósł się do podanego w zadaniu tekstu lub nie przywołał innego tekstu kultury),
- **częściowe**, jeżeli (a) niektórych argumentów nie można uznać za logicznie poprawne wobec przyjętego stanowiska lub (b) niektóre argumenty są niepoparte przykładami, lub (c) niektóre argumenty są wzajemnie sprzeczne.

Wypowiedź argumentacyjna, w której **brak uzasadnienia**, nie zawiera logicznie poprawnych argumentów za przyjętym rozwiązaniem problemu lub rozwija myśli niezwiązane ze stanowiskiem.

**C. Poprawność rzeczową** ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na uzasadnienie stanowiska wobec problemu uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.

**Błąd kardynalny** to błąd rzeczowy świadczący o nieznajomości (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.

**D. Kompozycja** oceniana jest ze względu na **funkcjonalność segmentacji i uporządkowanie tekstu** zgodnie z gatunkiem wypowiedzi.

Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy oraz akapity niezbędne dla jasnego

przedstawienia stanowiska i uzasadniających je argumentów, a także czy wyodrębnione części i akapity są logicznie oraz konsekwentnie uporządkowane (bez luk i zbędnych powtórzeń).

Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek (układ) są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdzielnej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.

**E. Spójność lokalną** ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniami w akapitach. Znaczne zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).

**F. Styl tekstu** ocenia się ze względu na **stosowność**.

**Styl uznaje się za:**

- **stosowny**, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez ucznia gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszczalne są drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności,
- **częściowo stosowny**, jeśli w wypowiedzi zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu, np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka. Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.
- **niestosowny**, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy.

Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.

**G. Poprawność językowa** oceniana jest ze względu na **liczbę** i **wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.

Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. dziwna metafora, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe. Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.

**H. Poprawność zapisu** ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji. Ewentualne wątpliwości rozstrzygają ustalenia Rady Języka Polskiego i klasyfikacja błędów interpunkcyjnych Jerzego Podrackiego.

**Temat 3. Zinterpretuj podany utwór. Postaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 wyrazów.**

(Jan Twardowski, *Bliscy i oddaleni*)

Wskazówki do tematu 3.

- Koncepcja interpretacyjna musi być widoczna w pracy, choć nie musi być wyrażona w formie tezy, może wynikać pośrednio z wywodu.
- Przywołany przez zdającego kontekst powinien być sfunkcjonalizowany (nawiązujący do tekstu i pogłębiający koncepcję interpretacyjną). Nie wystarczy samo wskazanie lub hasłowe odwołanie się do niego.
- Proste odczytanie (parafrazowanie, streszczanie) utworu nie jest jego interpretacją.

| Wymagania egzaminacyjne 2024                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wymagania ogólne                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. | Zdający:<br>1.1) odczytuje sens całego tekstu [...];<br>1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.                      | Zdający:<br>1.2) określa problematykę utworu;<br>2.2) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera ([...] sytuacja liryczna [...]);<br>3.2) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty [...];<br>3.3) porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| III. Tworzenie wypowiedzi.                                        | Zdający:<br>1.1) tworzy dłuższy tekst pisany [...] ([...] interpretacja utworu literackiego [...]) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej;<br>1.2) przygotowuje wypowiedź (wybiera [...] odpowiedni układ kompozycyjny, analizuje temat, wybiera formę kompozycyjną, [...], dobiera właściwe słownictwo);<br>1.3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności w wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie). |

### Kryteria oceny interpretacji utworu poetyckiego

| A | Koncepcja interpretacyjna                                                                        | B  | Uzasadnienie tezy interpretacyjnej                     | C | Poprawność rzeczowa                | D | Zamysł kompozycyjny                   | E | Spójność lokalna                                              | F | Styl tekstu             | G | Poprawność językowa                               | H | Poprawność zapisu                                    |
|---|--------------------------------------------------------------------------------------------------|----|--------------------------------------------------------|---|------------------------------------|---|---------------------------------------|---|---------------------------------------------------------------|---|-------------------------|---|---------------------------------------------------|---|------------------------------------------------------|
| 9 | Koncepcja niesprzeczna z utworem, spójna i obejmująca sensy niedosłowne                          | 15 | Uzasadnienie trafne i pogłębione                       | 4 | Brak błędów rzeczowych             | 6 | Kompozycja funkcjonalna               | 2 | Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności | 4 | Styl stosowny           | 6 | Brak błędów lub nieliczne błędy nierażące         | 4 | Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące |
| 6 | Koncepcja niesprzeczna z utworem, ale niespójna i/lub obejmująca w większości znaczenia dosłowne | 10 | Uzasadnienie trafne, ale niepogłębione                 | 2 | Nie więcej niż jeden błąd rzeczowy | 3 | Zaburzenia funkcjonalności kompozycji | 1 | Znaczne zaburzenia spójności                                  | 2 | Styl częściowo stosowny | 3 | Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące | 2 | Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące    |
| 3 | Koncepcja częściowo sprzeczna z utworem                                                          | 5  | Uzasadnienie częściowo trafne                          |   |                                    |   |                                       |   |                                                               |   |                         |   |                                                   |   |                                                      |
| 0 | Brak koncepcji lub koncepcja całkowicie sprzeczna z utworem                                      | 0  | Brak trafnych argumentów uzasadniających interpretację | 0 | Błędy rzeczowe                     | 0 | Brak zamysłu kompozycyjnego           | 0 | Wypowiedź niespójna                                           | 0 | Styl niestosowny        | 0 | Liczne błędy rażące                               | 0 | Liczne błędy rażące                                  |

### Uwagi.

- 1) Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
- 2) Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
- 3) Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.
- 4) Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

## Objaśnienia dotyczące kryteriów oceny interpretacji utworu poetyckiego

**A. Koncepcja interpretacyjna** jest efektem poszukiwania przez zdającego całościowego sensu utworu, tzn. jest pomysłem na jego odczytanie (wyrażonym np. w postaci tezy lub hipotezy interpretacyjnej). Ocenia się ją ze względu na to, czy jest **niesprzeczna z utworem** i czy jest **spójna**, a także czy zdający dociera do sensów niedosłownych interpretowanego utworu, czy czyta go jedynie na poziomie dosłownym.

**Koncepcja może być:**

- **częściowo sprzeczna** z utworem, jeśli jedynie we fragmentach (lub fragmencie) znajduje potwierdzenie w tekście.
- **całkowicie sprzeczna** z utworem, jeśli nawet we fragmentach (lub fragmencie) nie znajduje potwierdzenia w tekście.
- **spójna**, gdy obejmuje i łączy w całość odszukane przez piszącego sensy utworu.
- **niespójna**, gdy jest fragmentaryczna, tzn. rekonstruuje pojedyncze sensy cząstkowe (np. z poszczególnych strof tekstu) bez wskazania całościowego sensu utworu, oraz gdy zawiera luźno powiązane, niepowiązane lub wzajemnie wykluczające się odczytania sensu utworu (niesprzeczne z interpretowanym utworem).

**Brak koncepcji** to brak śladów poszukiwania sensu utworu (całościowego i/lub sensów cząstkowych) – praca nie jest interpretacją, a np. streszczeniem. Koncepcja interpretacyjna nie musi stanowić wyodrębnionej części pracy, może wynikać z jej całościowej wymowy.

**B. Uzasadnienie interpretacji** jest oceniane ze względu na to, czy jest **trafne** i czy jest **pogłębione**.

**Uzasadnienie może być:**

- **trafne**, jeśli zawiera wyłącznie **powiązane z tekstem argumenty za odczytaniem sensu utworu**. Argumenty muszą wynikać ze sfunkcjonalizowanej analizy, to znaczy wywodzić się z formy lub/i treści tekstu.
- **częściowo trafne**, jeśli w pracy – oprócz argumentów niepowiązanych z tekstem lub/i niewynikających ze sfunkcjonalizowanej analizy – został sformułowany przynajmniej jeden argument powiązany z tekstem i wynikający ze sfunkcjonalizowanej analizy.
- **pogłębione**, jeśli znajduje potwierdzenie nie tylko w tekście, ale także w kontekstach (np. biograficznym, historycznoliterackim, filozoficznym, kulturowym). Uczeń powinien choć częściowo rozwinąć przywołany kontekst, aby uzasadnić jego pojawienie się.
- **niepogłębione**, gdy zdający przywołuje argumenty tylko z tekstu albo tylko z kontekstu. Wszystkie argumenty muszą być sfunkcjonalizowane.

**C. Poprawność rzeczową** ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na koncepcję interpretacyjną uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.

**Błąd kardynalny** to błąd rzeczowy świadczący o nieznanomości (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.

**D. Kompozycja** jest oceniana ze względu na **funkcjonalność segmentacji** i **uporządkowanie tekstu** zgodnie z wybranym przez ucznia gatunkiem wypowiedzi. Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy oraz akapity

niezbędne dla jasnego przedstawienia koncepcji interpretacyjnej i uzasadniających ją argumentów, a także czy wyodrębnione części i akapity są logicznie oraz konsekwentnie uporządkowane (bez luk i zbędnych powtórzeń).

Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek (układ) są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdzielnej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.

**E. Spójność lokalną** ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniem w akapitach. Znaczne zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).

**F. Styl tekstu** ocenia się ze względu na **stosowność**.

**Styl uznaje się za:**

- **stosowny**, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez ucznia gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszcza się drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności.
- **częściowo stosowny** dotyczy wypowiedzi, w której zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu, np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka. Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.
- **niestosowny**, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy.  
Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.

**G. Poprawność językowa** oceniana jest ze względu na **liczbę** i **wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.

Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. uduchowiona metafora, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe. Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.

**H. Poprawność zapisu** ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji. Ewentualne wątpliwości rozstrzygają ustalenia Rady Języka Polskiego i klasyfikacja błędów interpunkcyjnych Jerzego Podrackiego.

## USTALENIA DOTYCZĄCE BŁĘDÓW ORTOGRAFICZNYCH W PRACACH MATURALNYCH Z JĘZYKA POLSKIEGO

Komisja Dydaktyczna Rady Języka Polskiego ustaliła, że podstawą podziału błędów ortograficznych na błędy rażące i błędy drugorzędne są reguły ortograficzne. Do błędów ortograficznych rażących zaliczono:

- błędy w zakresie pisowni wyrazów z ó-u, rz-ż (w tym wyjątki od pisowni rz po spółgłoskach), ch-h;
- błędy w zakresie pisowni *nie* z różnymi częściami mowy;
- błędy pisowni zakończeń -ji, -ii, -i;
- błędy w pisowni wielką i małą literą (z wyjątkiem pisowni przymiotników dzierżawczych);
- błędy w zakresie pisowni cząstki -by z osobowymi formami czasownika;
- błędy w zapisie przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-;
- błędy w pisowni nosówek (ą, ę) oraz połączeń om, on, em, en.

Pozostałe odstępstwa od reguł ortograficznych, w tym m.in.: pisownię wyrazów przymikowych, dzielenie wyrazów przy przenoszeniu do nowej linii, pisownię zakończeń -ski, -cki, -dzki, -stwo, -wstwo; pisownię przedrostków z-, s-, ś-; pisownię -by z pozostałymi częściami mowy postanowiono traktować jako błędy drugorzędne.

## USTALENIA DOTYCZĄCE BŁĘDÓW INTERPUNKCYJNYCH W PRACACH MATURALNYCH Z JĘZYKA POLSKIEGO

1. Rażące błędy interpunkcyjne:
  - a) postawienie jakiegokolwiek znaku interpunkcyjnego na początku wiersza
  - b) brak znaku interpunkcyjnego (głównie: kropki, wykrzyknika, pytajnika) na końcu wypowiedzenia pojedynczego lub złożonego
  - c) pominięcie przecinka w wypowiedzeniu złożonym, w którym części składowe są połączone bezpośrednio (np. *On idzie do kina, ja zostaję w domu.*)
  - d) pominięcie przecinka w wypowiedzeniu złożonym podrzędnie – przed spójnikiem (również z przymikiem), zaimkiem, a także przed częścią nadrzędną (np. *Idź tam, dokąd ci każą.*)
  - e) pominięcie przecinka przed imiesłowem zakończonym na -ąc, -szy
  - f) pominięcie pierwszego przecinka (lub obu) w wypowiedzeniu złożonym podrzędnie z częścią składową wplecioną (z tzw. zdaniem albo wyrażeniem wtrąconym) (np. *Auto, które oglądał, było za drogie.*)
  - g) w wypowiedzeniu złożonym współrzędnie – pominięcie przecinka przed spójnikami przeciwstawnymi, wynikowymi, synonimicznymi (czyli łącznymi), np. *ale, lecz, jednak, więc, dlatego, czyli, to jest, to znaczy*, a także postawienie przecinka przed spójnikami łącznymi, rozłącznymi, wyłączającymi, np. *i, oraz, albo, lub, ani, ni*. Te same przepisy obowiązują w wypowiedzeniu pojedynczym – między składnikami połączonymi spójnikami
  - h) pominięcie przecinka w zdaniu złożonym porównawczym (np. *Jest mądrzejszy, niż myślałam.*)
  - i) postawienie dwukropka, przecinka lub średnika po skrócie, po którym należy postawić kropkę, także po takim skrócie, po którym kropki się nie stawia

- j) brak kropki po skrócie, po którym należy ją postawić, lub postawienie kropki po skrócie, po którym jej się nie stawia
  - k) brak przecinka między jednorodnymi (równorzędnymi) składnikami (częściami zdania) szeregu, którego części składowe nie są połączone spójnikami, a także brak spójnika między składnikami powtórzonymi (np. *Kupiła w sklepie mąkę, cukier i inne produkty.*)
  - l) brak dwukropka przed przytoczeniem cudzych lub własnych słów
  - m) brak dwukropka przy wymienianiu tytułu dzieła, nazwy, terminu, jeżeli nie są one w tekście w inny sposób wyróżnione (np. kursywą lub cudzysłowem)
  - n) brak myślnika (otwierającego i zamykającego), ujmującego wyrazy lub wypowiedzenia wtrącone (*Uwaga: tę samą funkcję pełnią nawiasy albo przecinki*)
  - o) brak myślników (lub myślnika) wydzielających człony wtrącone w cytowany tekst oraz tekst odautorski w partiach dialogowych
  - p) brak cudzysłowu w tytułach publikacji, cytowanych wyrazach, zdaniach i wyrażeniach, jeżeli nie są one wyróżnione inaczej (np. kursywą).
2. Trzy błędy interpunkcyjne drugorzędne liczone są jako jeden błąd rażący.

## INFORMACJA O ZASADACH OCENIANIA PRAC Z JĘZYKA POLSKIEGO UCZNIÓW ZE STWIERDZONYMI DYSFUNKCJAMI

W pracy maturalnej z języka polskiego autorstwa zdającego, u którego stwierdzono dysleksję i dysortografię, nie należy uwzględniać w ocenie następujących błędów:

- a) zmienionej kolejności liter w wyrazach,
- b) wstawionych dodatkowo liter w wyrazie, opuszczonych lub przestawionych liter,
- c) opuszczonego początku lub końca wyrazu,
- d) występowania w wyrazach głosek dźwięcznych zamiast bezdźwięcznych i odwrotnie,
- e) mylenia głosek „i” i „j”, głosek nosowych z końcówką fleksyjną, np.: *ę-em, ą-om*,
- f) mylenia przedrostków z przyimkami, np.: *pode szły*; błędnego zapisywania przyimków z rzeczownikami i przysłówkami, np.: *wklasie, zachwilę, napewno*,
- g) niewłaściwego zapisu spółgłosek miękkich, np.: *rosinie* zamiast *rośnie, skosiny* zamiast *skośny*,
- h) błędnego stosowania lub niestosowania znaków interpunkcyjnych.